

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

รายงานผลการวิจัยที่จะนำเสนอในบทนี้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผล การวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ.2538-2554)ของกระทรวงศึกษาธิการและเสนอรูปแบบแผนพัฒนาการศึกษาการศาสนา และการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว ที่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีสาระสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมส่วนภูมิภาคระยะยาว 15 ปี (2538-2554)ของกระทรวงศึกษาในปัจจุบันเกิดขึ้นด้วยแรงผลักดันของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น ซึ่งมีนโยบายจะกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค ให้มีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับแต่ละภูมิภาค โดยมองการณ์ไกลไปในอนาคตระยะยาว 10-20 ปีข้างหน้า แล้วเตรียมคนให้สอดคล้องกับสภาพนั้น จัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ให้มากที่สุด

ในช่วงแรกของการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมระยะยาวส่วนภูมิภาค ได้จัดทำในรูปโครงการจัดทำแผน 12 ปี ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นแผนระยะยาว 15 ปี และมี กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ(ขณะนั้น) เป็นเจ้าของเรื่อง รับผิดชอบโครงการ และวางแผนดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมส่วนภูมิภาค ระยะ 15 ปี และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดทำแผน มีคณะอำนวยการจัดทำแผนระดับกระทรวง ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนภูมิภาค และพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนนำเสนอ ศสว.ศธ. และเสนอ ครม.ต่อไป

2. การจัดทำแผนของแต่ละภูมิภาค ดำเนินการตามแนวทางที่กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนดจึงมีลักษณะที่คล้ายกันเป็นส่วนใหญ่จะมีส่วนแตกต่างกันก็เฉพาะในรายละเอียด เนื้อหาสาระของแต่ละแผนประกอบด้วย 1) เหตุผลและความจำเป็นของการจัดทำแผน 2) สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ 3) สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษา 4) จุดเน้นการพัฒนา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเร่งรัด ระยะแผน 4 8 และระยะแผน 9, 10 และ 5) ภาคผนวก

3. การดำเนินการวางแผนส่วนภูมิภาคที่ดำเนินการมาแล้วนั้น มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำซึ่งได้จากการวิเคราะห์แผนฯและการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผลเป็นดังนี้ 1) ปัญหาด้านโครงสร้างการดำเนินงานซึ่งกระทรวงต้องการกระจายอำนาจการวางแผนไปสู่ส่วนภูมิภาคแต่อำนาจการพิจารณาอนุมัติและการกำหนดงบประมาณ ยังอยู่กับส่วนกลาง ซึ่งทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นได้สมบูรณ์ 2) ประชาชนในบางภาคไม่ได้มีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นตามเจตนารมณ์ของการจัดทำแผนดังกล่าว 3) บุคลากรที่จัดทำแผน มีความรู้ความสามารถด้านการวางแผนที่แตกต่างกัน มีประสบการณ์ต่างกัน 4) คณะทำงานแผนภาคที่กระทรวงแต่งตั้ง ทำงานไม่ได้สมบูรณ์ สำนักงานศึกษาธิการเขตต้องแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มเติมเป็นกรรมการเฉพาะกิจในหลายภูมิภาค 5) ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนมีไม่ครบถ้วน และที่มีอยู่ก็ขาดความสมบูรณ์ 6) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาทางเศรษฐกิจ ขาดการวิเคราะห์ถึงความน่าจะเป็น และขาดการสรุปปัญหาในปัจจุบัน และขาดการสรุปแนวโน้มในอนาคต 7) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาทางการศึกษา ยังขาดการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และขาดการคาดคะเนอนาคต ขาดการสรุปสภาพปัญหาในปัจจุบัน และแนวโน้มความต้องการด้านการศึกษา ในอนาคตที่ชัดเจน 8) การกำหนดจุดเน้นการพัฒนา ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระของแผน ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบันและความต้องการในอนาคต 9) มีบางภาคไม่ได้จัดทำแผนตามขั้นตอน ตามที่กองแผนกำหนดไว้ ทำให้การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาฯ ไม่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาและแนวโน้มตามที่เสนอไว้ 10) หลังจากจัดทำแผนฯ เสร็จแล้ว ต้องผ่านการประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบจากกรรมการหลายระดับฯ ทำให้การดำเนินงานมีความซับซ้อนล่าช้ามาก

4. รูปแบบระบบการวางแผนพัฒนาระยะยาว 15 ปีของแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับระดับภูมิภาค ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วนที่สำคัญคือ หลักการสำหรับระบบการวางแผนพัฒนาฯ ระยะยาว ของส่วนภูมิภาค

โครงสร้างการดำเนินงาน กระบวนการวางแผน และองค์ประกอบหรือเนื้อหาสาระของแผน (ดูรายละเอียดได้ในรูปแบบระบบการวางแผนพัฒนาระยะยาว 15 ปีของแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับระดับภูมิภาค ในภาคผนวก ก.)

5. หลักการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว ประกอบด้วย 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น 3) หลักการตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น 4) หลักการตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล 5) หลักความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการศึกษา 6) หลักความเป็นเอกภาพด้านนโยบายและแผนและด้านมาตรฐานทางการศึกษา 7) หลักการวางแผนโดยใช้เขตการศึกษาเป็นพื้นที่สำหรับการวางแผนในระดับภาค

6. ในเรื่องโครงสร้างการดำเนินงานวางแผนฯ ส่วนภูมิภาค กำหนดให้มีองค์กรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปีและการจัดทำแผนระยะยาวให้เสร็จสิ้นที่ระดับภาค โดยให้เขตการศึกษา เป็นพื้นที่สำหรับการวางแผนในระดับภาค มีคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมเขตการศึกษา (ศสว.ข.) เป็นองค์กรหลักทำหน้าที่เป็น คณะกรรมการอำนวยการวางแผนการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระดับภูมิภาค

คณะกรรมการอำนวยการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระดับภูมิภาค มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและกรอบแนวทางทิศทางและวัตถุประสงค์สุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาวของภูมิภาค
2. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาว ในทุกหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่เขตการศึกษา
3. กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของเขตการศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุน ให้หน่วยงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เร่งรัด กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีแผนงานการตรวจ ติดตามอย่างเป็นระบบ
5. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจเกี่ยวกับข้อมูล สารสนเทศ การวางแผน การกำกับ ตรวจ ติดตามประเมินผลและรายงาน

6. ปฏิบัติงานอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย
 7. กระบวนการวางแผนระยะยาว สำหรับการวางแผนการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระดับภูมิภาค มี ขั้นตอนการดำเนินงานวางแผน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ
 - 1) ขั้นเตรียมการก่อนการวางแผน
 - 2) ขั้นจัดทำแผน
 - 3) ขั้นนำแผนฯไปปฏิบัติ
 - 4) ขั้นประเมินผล
8. องค์ประกอบหรือเนื้อหาสาระของแผนระยะยาว ส่วนภูมิภาค ระยะ 15 ปี จะมี สาระซึ่งครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้
- 1) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการของแผนในระยะ 15 ปี ซึ่งเป็นภาพรวมโดยสรุปของแผนพัฒนาฯ ระยะ 15 ปี
 - 2) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการของแผนฯ ในช่วงระยะ 5 ปี
 - 3) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ แผนงาน/โครงการ กิจกรรม วงเงินงบประมาณรายปี
 - 4) ตารางแสดงรายชื่อและลำดับความสำคัญของโครงการวงเงินงบประมาณ ค่าใช้จ่ายจำแนกตามรายแผนงานและยอดรวมงบประมาณทั้งหมด สรุปหน้าบแสดงยอดรวมและ จำแนกตามรายปีงบประมาณและ ตามหมวดงบประมาณ
 - 5) ประมวลโครงการ รายแผนงานอย่างละเอียดเป็นรายปี

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อเสนอรูปแบบระบบแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาวและได้ข้อค้นพบ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านหลักการในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการ วัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค

หลักการจัดทำแผนฯ ระยะยาว ส่วนภูมิภาคที่เสนอในงานวิจัยครั้งนี้ มี 7 หลักการ คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น หลักการตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น หลักการตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล หลักความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการศึกษา หลักความเป็นเอกภาพด้านนโยบายและแผนและด้านมาตรฐานทางการศึกษาและหลักการวางแผน โดยใช้เขตการศึกษาเป็นพื้นที่สำหรับการวางแผนในระดับภาค

ในปัจจุบันแนวคิดในการกระจายอำนาจ(decentralization) ของรัฐและแนวคิดด้านการมีส่วนร่วม(Participation)ของประชาชนต่อการดำเนินกิจการที่เป็นส่วนรวมในการพัฒนา ประเทศมีมากขึ้นทั้งนี้เพราะการร่วมคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบของประชาชน นอกจากจะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแล้วยังทำให้เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของอยู่ด้วย การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาวเป็นแนวคิดหลักที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น(นายสัมพันธุ์ ทองสมัคร)ที่ต้องการกระจายอำนาจความรับผิดชอบไปจากส่วนกลาง เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและต้องการให้การจัดการศึกษาเกิดความเสมอภาค เป็นธรรมแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ซึ่งก็ได้กล่าวยืนยันไว้ในหลักการและเหตุผลในโครงการจัดทำแผนฯภูมิภาคระยะยาว ประกอบกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้การสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามในส่วนที่มีต่อเรื่องการกระจายอำนาจให้พื้นที่ภูมิภาคเป็นผู้ดำเนินการและต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ ระยะยาวของ ภูมิภาค เห็นด้วยกับหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน (จำนวน 21 ท่านจาก 35 ท่าน)และยังเสนอหลักการประสานการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมกับ หน่วยงานอื่นและประชาชนในท้องถิ่นและต้องการให้ระดับเขตการศึกษาที่มีอิสระในการวางแผน ต้องการให้เขตฯสามารถอนุมัติแผนได้เอง โดยยึดพื้นที่

เป็นหลัก แนวคิดเหล่านี้เป็นการสนับสนุนหลักการ กระจายอำนาจและสนับสนุนแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยต้องการให้ประชาชนสามารถจัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นในการจัดทำแผนระยะยาว ส่วนภูมิภาค หลักการกระจายอำนาจและหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนฯจึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ ซึ่งจะส่งผลถึงการตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคลด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิได้ย้ำถึงความสำคัญของแผนฯภูมิภาค ที่ควรรนำหลักการที่สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้จริงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร แต่ยังคงมีข้อเสนอให้มีคณะกรรมการทั้งระดับกระทรวงระดับจังหวัดและอำเภอร่วมอยู่ด้วยเพื่อให้แผนฯมีความสอดคล้องกัน ซึ่งเป็นการสนับสนุนหลักความเป็นเอกภาพด้านนโยบายและแผนและมาตรฐานด้านการศึกษาด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ใช้พื้นที่ จัดทำแผนภูมิภาคให้เหมาะสมกับเขตการศึกษาที่มีอยู่ 12 เขต ซึ่งในปัจจุบันเขตการศึกษา(ศสว.ข) ก็มีอำนาจรองรับในการจัดทำแผนอยู่แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม คือ ใช้เขตการศึกษาเป็น พื้นที่สำหรับการวางแผนในระดับภาค

2. ด้านองค์คณะบุคคลที่จัดทำแผน ส่วนภูมิภาค ระยะยาว

กำหนดให้คณะกรรมการอำนวยการวางแผนระดับภาครับผิดชอบการจัดทำแผน กำหนดกรอบ ทิศทางและแนวทางการจัดทำแผนฯในระดับภูมิภาค โดยใช้เขตการศึกษาเป็นพื้นที่สำหรับการวางแผน ในระดับภาค ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม เขตการศึกษา(ศสว.ข.) เป็นองค์กรที่อาจทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการอำนวยการวางแผนการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระดับภูมิภาคได้ เพราะศสว.ข.มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดไว้แล้ว โดยให้มีหน้าที่(ข้อ.1) พิจารณาเสนอแนะและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม (ข้อ.6) กำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานและสถานศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ(ข้อ.7)แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ฯลฯ จะเกิดเป็นผลดีเพราะไม่ขัดแย้งกับกฎหมายเดิมของ ศสว.ข. ที่กำหนดไว้ และสามารถดำเนินงานตามภารกิจเฉพาะ คือ ด้านการวางแผนและการประเมินผล อีกประการหนึ่ง แผนฯ ส่วนภูมิภาค ระยะยาวนี้เป็นการจัดทำแผนฯ ที่ใกล้ชิดกับระดับปฏิบัติการที่สามารถจัดทำแผนฯให้สนองความต้องการและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประชาชน ดังนั้นจึงสามารถแต่งตั้งคณะทำงานที่มีบุคลากรได้เหมาะสมกับหลักการและเป้าหมายที่ต้องการเพิ่ม

เดิม ต่างไปจาก ศศว.ข.ได้ เช่น กรรมการที่เป็นตัวแทนของประชาชน ตัวแทนขององค์กรเอกชน ตัวแทนด้านศาสนาและวัฒนธรรม ตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา เป็นต้น ก็สามารถกระทำ ได้โดยอาศัยอำนาจของ ศศว.ข.ได้

คณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม เขตการศึกษา(ศศว.ข.) ที่ กำหนดไว้เดิมมีจำนวนไม่เกิน 20 คน ประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นที่ ปรีกษาผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษาเป็นประธาน หัวหน้า หน่วยงานหรือสถานศึกษาของส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการส่วนราชการละ 1 คน เป็น กรรมการโดยตำแหน่ง ผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ไม่เกิน 3 คน เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนมหาวิทยาลัย ผู้ที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในเขตการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาล ผู้อำนวยการ สำนักการศึกษา เป็นต้น จำนวนไม่เกิน 2 คนเป็นกรรมการ มีคณะเลขานุการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการส่วนวิจัยและพัฒนา เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนามาตรฐานคุณภาพการ ศึกษาและผู้อำนวยการส่วนพัฒนาบุคลากร เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษา เป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้แทนประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ ในภูมิภาคหรือองค์กรเอกชน ในภูมิภาค มีโอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษาอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัย เห็นว่า คณะกรรมการอำนวยการวางแผนระดับภาค ควรประกอบด้วย บุคคล ในกลุ่ม ต่าง ๆ คือ 1) กลุ่มคณะกรรมการที่ปรีกษา 2) กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา 5) กลุ่มตัวแทนองค์กรเอกชน และ ฝ่ายเลขานุการ ดังนี้

กลุ่มคณะกรรมการที่ปรีกษา เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ระดับกระทรวงหรือระดับจังหวัดที่ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นตัวแทนกระทรวงฯ ประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งท่านเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของระดับกระทรวงที่เชื่อมโยงประสานแนวคิด นโยบาย ทิศทาง การพัฒนาของระดับกระทรวงกับระดับภาคได้และมีศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัดในเขตพื้นที่ซึ่ง เป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่ภูมิภาค เป็นคณะกรรมการที่ปรีกษาการจัด ทำแผนฯ ระดับภาคกลุ่มนี้ จำนวนประมาณ 6 - 10 คน ประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการและศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัดในพื้นที่

กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำในเขตภูมิภาค ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีประจำเขตการศึกษาอยู่แล้ว เป็นข้าราชการตัวแทน ที่ประจำอยู่แล้ว ที่เขตการศึกษานั้น ๆ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เลือกมาจากจังหวัดที่ตั้งเขตมาเป็นตัวแทน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เลือกจังหวัดที่ตั้งเขต มาเป็นตัวแทน กลุ่มจะมีจำนวน 7 คน

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาซึ่งเป็นผู้มีคุณลักษณะเป็นผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาค ประกอบด้วย ตัวแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยที่ตั้งในเขตพื้นที่ ตัวแทนอธิการบดีสถาบันราชภัฏซึ่งถือว่าเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่น ตัวแทนอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ จำนวน 3 คน

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผู้นำสงฆ์หรือผู้นำศาสนาอื่น ๆ บุคคลดีเด่นด้านศิลปะและวัฒนธรรม ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายมหานิกายเลือกจังหวัดที่ตั้งเขตเป็นตัวแทนฝ่ายสงฆ์หรือตัวแทนโต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม ในเขต 5 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 1 คน ศิลปินแห่งชาติซึ่งเป็นกรรมการผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับระดับชาติแล้วในเขตพื้นที่ เลือกมาจำนวน 1-3 คน ซึ่งบางเขตอาจไม่มี ก็เลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านมาแทนได้ และหัวหน้า หน่วยศิลปากร ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เลือกมาจำนวน 1 คน กลุ่มนี้จะมีจำนวนประมาณ 3-6 คน

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน เป็นตัวแทนที่เป็นผู้นำชุมชน ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในพื้นที่ ประกอบด้วย ตัวแทนเกษตรกรที่เป็นผู้นำเกษตรกรในสาขาการทำนา ทำสวน ประมง เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ที่เป็นผู้นำดีเด่นในเขตพื้นที่ เลือกมา 1-3 คน ประธานหอการค้าจังหวัดในเขตพื้นที่ เลือกตัวแทนมา 1 คน ประธานสมาชิกสภาจังหวัดเลือกจากจังหวัดที่ตั้งเขตเลือกมาเป็นตัวแทน 1 คน ประธานองค์กรเอกชน ประธานมูลนิธิ สมาคม ฯลฯ ในพื้นที่เขตคัดเลือกมาเป็นตัวแทน จำนวน 1-3 คน กลุ่มนี้จะมี จำนวนประมาณ 4-8 คน

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำแผนและการประเมินผล ประจำเขตการศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการส่วนวิจัยและพัฒนา ซึ่งรับผิดชอบด้านการจัดทำแผนและประเมินผลของเขตการศึกษาเป็นหัวหน้ากลุ่ม ให้เป็นเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผน หัวหน้าฝ่ายแผนงานและประเมินผล ซึ่งมีหน้าที่ด้านการวางแผน

และการประเมินผลและ หัวหน้างานข้อมูล สถิติ เป็นฝ่ายเลขานุการที่ทำงานประจำอยู่ที่เขตการศึกษาอยู่แล้ว

จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนขงภูมิภาค มีความหลากหลายเป็นการสนองการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น สนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น คือ มีทั้งคณะกรรมการที่เป็นกลุ่มข้าราชการในพื้นที่ กลุ่มศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มองค์กรเอกชน ฝ่ายเลขานุการที่ทำงานแผน เป็นการดำเนินการของตัวแทนหลายฝ่ายในพื้นที่เขตการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นหลักในการพัฒนา

ส่วนคณะทำงานแผนและประเมินผล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษาเป็นที่ปรึกษา ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผน จะต้องจัดหาคณะทำงานที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านแผนและด้านการประเมินมาร่วม คณะ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการส่วนวิจัยและพัฒนา ประจำเขตการศึกษา เป็นหัวหน้าคณะทำงานฯ หัวหน้าฝ่ายแผนฯ หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา หัวหน้าฝ่ายแผนฯหน่วยศึกษานิเทศก์กรมอาชีวศึกษา หัวหน้าฝ่ายแผนฯ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา หัวหน้าฝ่ายแผนฯของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน ประจำเขตการศึกษา ซึ่งทำงานประจำอยู่ที่เขตการศึกษาอยู่แล้ว มาเป็นกรรมการ หัวหน้าฝ่ายแผนฯพัฒนาฯ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดของจังหวัดที่ตั้งในเขต คัดเลือกมา จำนวน 1- 5 คน หัวหน้าฝ่ายแผนฯศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดของจังหวัดที่ตั้งในเขต คัดเลือกมา จำนวน 1-5 คน หัวหน้าฝ่ายแผนงานและวิชาการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดของจังหวัดที่ตั้งในเขตคัดเลือกมา จำนวน 1-5 คน ให้หัวหน้าฝ่ายแผนงานและประเมินผล สำนักพัฒนาการศึกษาเขตการศึกษา เป็นเลขานุการ มีหัวหน้าฝ่ายข้อมูลสถิติเป็นผู้ช่วย จำนวนไม่เกิน 20 คน ให้มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาฯจัดทำคู่มือดำเนินการตามแผน จัดทำคู่มือตรวจ ติดตามประเมินผล จัดทำแบบฟอร์มรายงานการตรวจ เพื่อให้แผนฯ ที่จัดทำไว้เกิดประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จะเห็นว่า คณะทำงานชุด นี้ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบงานแผนและประเมินผล โดยตรงของงาน การศึกษาแต่ละด้านมีความรู้ ความชำนาญโดยตรงมีฝ่ายแผนและประเมินผลของสำนักพัฒนา การศึกษา เขตการศึกษาเป็นฝ่ายเลขานุการที่ทำงานประจำอยู่รับผิดชอบ โดยตรงอยู่คณะหนึ่ง ซึ่ง คณะทำงานแผนฯที่กระทรวงแต่งตั้งไว้เมื่อครั้งก่อนไม่สามารถทำงานได้ในหลายภูมิภาคต้องแต่งตั้ง คณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นใหม่และส่วนใหญ่จะแต่งตั้งจากหัวหน้าฝ่ายแผนงานและวิชาการของ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งคณะทำงานแผนฯ ที่นำเสนอ ใหม่นี้ก็ได้นเสนอให้มีหัวหน้าฝ่าย แผนฯจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมาร่วมทำงานด้วยซึ่งจะสามารถ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

3. ด้านกระบวนการวางแผน

กระบวนการวางแผน ส่วนภูมิภาค ระยะยาว ที่ได้จากการวิเคราะห์แผนทั้ง 10 แผน เพียง 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนการวางแผนและขั้นจัดทำแผน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย ๆ ในการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขั้นแรกมีการจัดประชุมของผู้ตรวจราชการกระทรวงกับศึกษาธิการเขต เพื่อเตรียมการจัดทำแผนฯ ส่วนภูมิภาค ระยะยาว ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการจัดทำแผนส่วนภูมิภาคระยะยาวนี้ ต้อง มีการปรึกษาหารือกันในระดับก่อนนั้น เห็นว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมช่วยให้การจัดทำแผนฯ เป็นไปใน ทิศทางที่สมควรได้เหมาะสม แต่ในขั้นตอนนี้ ในการจัดทำแผนภูมิภาคต่อไปนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ควรกระจายอำนาจให้ภูมิภาคจัดทำได้โดยตรง

3.2 ส่วนในขั้นต่อมา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการในระดับภูมิภาค ขึ้น 2 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯ ภาคและคณะทำงานจัดทำแผนภาค นั้น ต่อไปให้มีคณะจัดทำแผนระดับภาคเพียงคณะเดียวโดยปรับให้ ศสว.ช.เป็นองค์กรทำหน้าที่เป็น คณะกรรมการ อำนวยการจัดทำแผนฯ ระดับภูมิภาค ให้คณะกรรมการชุดนี้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนและประเมินผลขึ้นเพื่อดำเนินการทั้งด้านการวางแผนระยะยาวและด้านการประเมินผลได้

3.3 การประชุมสัมมนาคณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนฯ ระยะยาวที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดประชุม เพื่อระดมความคิดเห็นหากรอบแบบของแผน การประชุมนี้ช่วยทราบรูปแบบว่า ควรจะเป็นเช่นไร มีการชี้แจงให้ทราบว่าแผนภูมิภาคระยะยาว ควรจะมีหลักการใดบ้าง คณะ กรรมการที่จัดทำควรจะเป็นใคร มีขั้นตอนการจัดทำเป็นอย่างไร องค์ประกอบของแผนควร ประกอบด้วยอะไรบ้าง ทำให้แผนมีรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น การประชุมสัมมนาคณะกรรมการดำเนินการ จัดประชุมดังกล่าวนี้ ถ้ากำหนดให้มีการจัดประชุมสัมมนาคณะกรรมการทุกคณะที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ ภูมิภาค ระยะยาว ชี้แจงแนวคิดของการจัดทำ แผนฯ ภูมิภาคแก่คณะกรรมการ ที่อาจมีความรู้และเข้าใจแตกต่างกัน ให้มาปรับความรู้ให้เป็น แนวทางเดียวกัน ขณะเดียวกันถ้าคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯ ภูมิภาคสามารถให้ทิศทาง และกรอบการจัดทำแผน ให้คณะทำงานแผนและประเมินผลนำไปดำเนินการด้วยจะเกิดผลดี ที่ คณะกรรมการทุกคณะสามารถรู้และเข้าใจ ทราบทิศทางการดำเนินการวางแผนภูมิภาคระยะยาว ตรงกันได้ตั้งแต่ขั้นแรก

3.4 ขั้นจัดทำร่างแผนนั้นแต่เดิมกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงกำหนดกรอบรูปแบบ ของแผนระยะยาวให้ทำ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้ม ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคต การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้ม

ทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมในอนาคต สรุปลงเป็นจุดเน้นการพัฒนา ซึ่งทำให้การ จัดทำแผนระยะยาว ดำเนินไปได้และเกิดผลดีพอสมควร แต่ในยุคใหม่การดำเนินงานในสถาน ประกอบการมีการแข่งขันกัน สูงมาก เทคนิคที่ใช้ก็แตกต่างกันและก้าวหน้าจากแบบเดิม แนวคิด การดำเนินงานแบบใหม่ถูกเข้ามาแทนที่ เพื่อต้องการให้องค์กรอยู่รอดโดยเฉพาะภาคธุรกิจเอกชน มีการนำกลยุทธ์การทำงานชนิดใหม่ เข้ามาทำงาน กลยุทธ์ใหม่ดังกล่าว คือ การวางแผนกลยุทธ์ เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกหน่วยงานมีการวิเคราะห์ จุดอ่อนและจุดแข็งของระบบงานและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่พิจารณาถึง“โอกาส ที่จะเลือกใช้ภายใต้สภาวะแวดล้อมในอนาคตคิดมุ่งเน้นความเป็นเลิศ เน้นคุณภาพ ใช้กลยุทธ์ที่ ไตร่ตรองมาแล้วมีรูปแบบและแนวคิดแตกต่างจากการวางแผนระยะยาวระบบเก่า นำการกำหนด วิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นแนวคิดเชิงระบบในทัศนะ “มองการณ์ไกล” กำหนดภาพในอนาคตไว้อย่างชัดเจน เห็นการปรับระบบภายในของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สัมพันธ์กับระบบภายนอกองค์กร ภายใต้สภาวะแวดล้อมในอนาคต การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการ วางแผนระยะยาวของหน่วยงานเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในการวางแผนระยะยาวนั้น รูปแบบแผนทั้งสองนี้สามารถใช้ได้ดีทั้ง 2 รูปแบบ เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาให้รอบคอบ เมื่อนำมา ประยุกต์ใช้กับงานและองค์การที่แตกต่างกัน

3.5 จัดประชุมสัมมนาร่างแผนฯ คณะกรรมการจัดประชุมระดมความคิด เปิดโอกาสให้ ตัวแทนประชาชนผู้แทนภาคเอกชน มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผน ซึ่งเดิมมีบาง ภูมิภาคมิได้ดำเนินการและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาแผนซึ่งขัดกับหลักการ มีส่วนร่วมของประชาชนและการตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

การจัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากส่วนต่าง ๆ ควรเปิดรับความคิดเห็นหรือจัด ประชุมที่กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม ให้ความคิดเห็นและเสนอแนะแผนระยะยาวได้

3.6 ชี้แนะแผนฯไปปฏิบัติ แต่เดิมในการจัดทำแผนระยะยาว ยังไม่มีการดำเนินการ ถึงขั้นตอนนี้ สิ่งที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนนี้เพื่อให้การดำเนินการตามแผนฯเกิดผลดี คือ คณะทำงานแผนฯ นำแผนฯระยะ 5 ปีแรก มาจัดทำเป็นแผนรายปีและจัดทำแผนพัฒนาประจำปี จัดประชุมคณะกรรมการอำนวยการ คณะทำงานแผนฯและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบ และเสนอข้อคิดเห็นในการเสนอแผนพัฒนาประจำปี เมื่อได้รับงบประมาณจากกระทรวงแล้วคณะ ทำงานแผนฯจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้

3.7 ชี้แนะประเมินผล ซึ่งเดิม แผนระยะยาวยังไม่ได้นำมาดำเนินการ จึงยังไม่มี แนวทางการ ประเมินผล เพื่อให้การวางแผนระยะยาวเกิดผลดี จึงต้องมีการจัดทำแผนและคู่มือกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อกำกับโครงการและนโยบายโดยให้มีแผนรายงานผลการปฏิบัติ แผน

การตรวจ/เปี่ยม แผนการนิเทศติดตามผล แผนการตรวจสอบภายในตามระบบการเงินและแผนการประเมินตามช่วงระยะเวลา คือ ประเมินเมื่อสิ้นปีงบประมาณและเมื่อครึ่งแผน ประเมินเมื่อสิ้นแผนฯ ระยะ 5 ปีและ ประเมินเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ระยะ 15 ปี

3.8 ทรัพยากรซึ่งเป็นบุคลากรที่ทำงานวางแผน ส่วนภูมิภาค ระยะยาว ซึ่งแต่เดิมมีการแต่งตั้งและกำหนดมาจากส่วนกลาง ในแต่ละภูมิภาคก็มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพอยู่จำนวนมาก จากการกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมและแต่งตั้งคณะทำงานวางแผน ส่วนภูมิภาคก็สามารถดำเนินการได้เองแล้ว จะสามารถค้นหาบุคลากรที่เหมาะสมกับความต้องการได้

4. ด้านองค์ประกอบของแผน

หัวข้อการจัดทำแผนฯที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ภูมิภาคดำเนินการ คือ กำหนดหลักการ และเหตุผล วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคต วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มด้านการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ในอนาคต การกำหนดจุดเน้นการพัฒนา

การดำเนินการดังกล่าวเกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบข้อมูลที่ใช้จัดทำแผนฯไม่ครบถ้วน ข้อมูลของแต่ละจังหวัดเป็นคนละระบบกัน ข้อมูลที่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบสารสนเทศ เมื่อนำเสนอและสรุปเป็นจุดเน้นการพัฒนา จึงไม่มีความชัดเจน เห็นว่าควรดำเนินการ คือ จัดหาข้อมูลให้ครบถ้วนตามความต้องการและจัดให้เป็นระบบเดียวกัน นำมาวิเคราะห์เพื่อทราบปัญหาปัจจุบันและทราบความต้องการในอนาคตในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม แล้วจัดสรุปปัญหาและจัดสรุปแนวโน้มความต้องการในอนาคต(15 ปี) วิเคราะห์เพื่อทราบปัญหาและความต้องการในอนาคตของการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม แล้วจัดสรุปเพื่อทราบปัญหาและสรุปความต้องการการศึกษาในอนาคต ที่สอดคล้องกับด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมที่คาดคะเนไว้ จากนั้นนำประเด็นที่สรุปไว้มาสังเคราะห์ เป็นจุดเน้นการพัฒนา จะทำให้การพิจารณาจุดเน้นการพัฒนาได้ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาและความต้องการได้ เพราะการสรุปประเด็นปัญหา และประเด็นความต้องการไว้ เมื่อจัดทำแผนฯมีการกำหนด นโยบาย กำหนดมาตรการในการแก้ปัญหาและมาตรการที่ต้องการจัดให้สนองความต้องการในอนาคต ก็ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและประเด็นความต้องการที่ได้สรุปไว้ข้างต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ควรเป็นการเตรียมการของฝ่ายเลขานุการที่ต้องมีการเตรียมการไว้ให้พร้อมก่อนการจัดทำแผนฯ และควรให้อยู่ในขั้นเตรียมการจัดทำร่างแผนฯ

ส่วนเนื้อหาสาระ ที่เป็นองค์ประกอบของแผนฯระยะยาว เห็นว่าควรปรากฏในรูปของวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการของแผนฯ ระยะ 15 ปี วัตถุประสงค์ นโยบาย

เป้าหมาย มาตรการของแผนระยะ 5 ปี และวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ แผนงาน / โครงการ กิจกรรม งบประมาณของแผนรายปี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะ 15 ปี พบข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจ สรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. การวางแผนระยะยาว เหมาะสมที่จะใช้วางแผนได้ในทุกองค์การ ทั้งในวงการการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ และหากต้องการใช้สำหรับการวางแผนที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตก็ใช้รูปแบบการวางแผนระยะยาวที่ได้วิจัยนี้ไปใช้

2. ควรนำรูปแบบการวางแผนระยะยาว ที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน การศึกษาอื่น ๆ และระดับอื่น ๆ ได้แก่ การวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว ในระดับจังหวัด / ระดับอำเภอหรือระดับโรงเรียนด้วย

3. การวางแผนระยะยาว เป็นการจัดทำแผนที่มีการศึกษาข้อมูล จากระดับปฏิบัติขึ้นสู่ระดับบริหารเพื่อตัดสินใจและใช้เทคนิคการคาดคะเนจากอนาคตสู่ปัจจุบันและคาดคะเนแนวโน้มในอนาคต โดยใช้ข้อมูลซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลตัวเลขจากอดีตและปัจจุบันเป็นฐานและยังสามารถใช้เกิดประโยชน์ได้มาก หากเห็นว่าสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ก็นำรูปแบบที่วิจัยนี้ไปใช้

แต่เนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารระดับสูงสุด จะเป็นผู้วางแผนหรือกำหนดทิศทางขององค์การ ด้วยตนเอง โดยใช้ค่านิยมส่วนตัวของผู้บริหารมาพิจารณาจัดทำแผนฯ ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันกันสูง โดยกำหนดกลยุทธ์หลัก กำหนดจุดประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการเป็นการตัดสินใจที่ต้องการ ผลต่อองค์การในอนาคต โดยคาดคะเนจุดสุดท้าย(End) ที่องค์การต้องการในอนาคตในช่วงระยะเวลาเช่น 10 ปี 15 ปี 20 ปี 30 ปี การวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนที่ต้องการความคล่องตัวมากขึ้นและจะใช้การวางแผน โดยนำเทคนิคกลยุทธ์มาใช้ ก็สามารถนำแผนกลยุทธ์มาใช้ได้เช่นกัน

4. ในปัจจุบันความรู้เรื่องแผนระยะยาวมีข้อมูลค่อนข้างจำกัด การจัดทำแผนระยะยาวทางการศึกษาของประเทศไทย เท่าที่พบในปัจจุบัน ได้แก่ การวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2533-2547) ของทบวงมหาวิทยาลัยและการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะ 15 ปี(พ.ศ. 2538-2554) ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น หากมีการประมวลความรู้เกี่ยวกับการวางแผนระยะยาวไว้เป็นกลุ่มก้อนและชัดเจนจะสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าให้เกิดประโยชน์ได้ โดยเฉพาะในปัจจุบันการวางแผนระยะยาวมีการพัฒนาเทคนิค

ใหม่ ๆ มาใช้อยู่เสมอ ได้แก่ การวางแผนวิสาหกิจ(Corporate Planning) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ที่นำมาใช้ในวงการเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการแผนทั้ง 2 นี้ มีเทคนิคและรายละเอียดที่แตกต่างไปจากการวางแผนระยะยาว(Long-Range Planning) หากได้ศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งแล้ว สามารถนำการวางแผนทั้ง 3 นี้ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวงการศึกษาก็ได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบการวางแผนระยะยาว ในหน่วยงานการศึกษา ระดับอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ รูปแบบการวางแผนการศึกษา ระยะยาว ระดับจังหวัด รูปแบบการวางแผนการศึกษา ระยะยาว ระดับอำเภอ รูปแบบการวางแผนการศึกษา ระยะยาว ระดับโรงเรียน เพื่อใช้ให้สอดคล้องเกิดประโยชน์ต่อการศึกษ การศาสนาและการวัฒนธรรม มีมาตรฐานเดียวกัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบการวางแผนระยะยาวที่เหมาะสม มาใช้ในวงการศึกษา ทุกหน่วยงานให้แพร่หลายมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการวางแผน ระยะยาว ในสาขาอื่น ๆ ที่มีใช้ งานทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการศึกษา ในภูมิภาคได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านประชากร ด้านสาธารณสุข ด้านความสนใจในอาชีพ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยนำรูปแบบที่วิจัยนี้ไปใช้
4. ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบของการวางแผนพัฒนาการศึกษา ในระดับย่อย(Micro Planning) ในสถาบัน เช่น รูปแบบการวางแผนพัฒนาของหน่วยงานย่อยในสถานศึกษา เป็นต้น
5. ควรมีการวิจัยเพื่อหาข้อมูลมาพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาการศึกษาทุกระดับ เพราะมีบุคลากรจำนวนมากที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการวางแผนแต่ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการวางแผน ดังนั้น จึงควรได้รับการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง
6. ควรมีการวิจัยหารูปแบบการประเมินผลแผนระยะยาวที่เหมาะสม เพื่อให้การศึกษาได้รับ ประสิทธิภาพสูงสุด